

Sivistysvaliokunta
SiV@eduskunta.fi
HE 174/2020

AMKE ry:n lausunto HE 174/2020 laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Esityksessä ehdotetaan muutettavan ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia, liikenteen palveluista annettua lakia, lakia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta ja lakia valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä. Useat muutosesitykset ovat luonteeltaan teknisiä ja lainsäädäntöä harmonisoivia.

Yleistä rahoitusjärjestelmästä

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä on koulutussektorin monimutkaisin ja siihen tuodaan jälleen uusia elementtejä. Esimerkiksi oma kerroin maksuttomuudesta oppivelvollisuuden laajentumisen takia on tarpeen, mutta erilaisia kertoimia on jo noin 30. Rahoitusjärjestelmää on entisestään sekoittanut lukuisat rahoitushaut, jotka vaikeuttavat toiminnan pitkäjänteisyyttä ja suunnitelmallisuutta.

Rahoitusjärjestelmän käytössä on yleistynyt ongelma soveltaa harkinnanvaraisia perusrahoituksen korotuksia säännöllisten menojen rahoittamiseen, esimerkiksi muun ammatillisen koulutuksen kohdalla.

Rahoituslain muutokset

Hallituksen esityksessä ehdotetaan rahoituslain muuttamista siten, että jatkossa rahoitusosuudet määräytyisivät seuraavasti: perusrahoitus 70 %, suoritusrahoitus 20 % ja vaikuttavuusrahoitus 10 %. Vuoden 2018 alusta voimaan tulleen rahoitusmallin oli tarkoitus askelittain muuttua niin, että vuonna 2022 jakauma olisi 50-35-15. Toisen muutosehdotuksen mukaan valtion talousarviossa harkinnanvaraiset korotukset jaetaan osana perusrahoitusta, eivätkä ne jatkossa alentaisi perusrahoituksen suoritekohtaista rahoitusta eli niin sanottua opiskelijavuoden hintaa.

AMKE kannattaa esitettyjä muutoksia, koska ne lisäävät rahoituksen ennustettavuutta ja vakautta. Suorite- ja vaikuttavuusrahoituksen 30 prosentin osuus ohjaa myös jatkossa tulokselliseen ja vaikuttavaan toimintaan.

AMKE pitää tärkeänä, että rahoituksesta jaetaan mahdollisimman suuri osa varsinaisella suoritepäätöksellä, jotta vältetään rahoituksen pirstaloitumiselta ja jatkuvilta uusilta rahoitushauilta. Kirjanpitolautakunnan päätös 3.11.2020 ammatillisen koulutuksen julkisrahoituksen jakottamisesta linjaa, että lisärahoitus merkitään kokonaisuudessaan tuotoksi kuluvalle tilikaudelle. Tämä helposti vääristä koulutuksen järjestäjien todellista tilikauden tulosta ja vaikeuttaa sen tarkoituksenmukaista käyttöä.

Lisäksi AMKE ehdottaa jatkovalmisteluun, että vaikuttavuusrahoitus 10 prosenttia jaettaisiin seuraavasti: työllistyminen ja jatko-opiskelu 8 prosenttia, opiskelijapalaute 1 prosentti ja työelämäpalaute 1 prosentti.

Tutkintokorit ja talousarvioperusteisuus

AMKE pitää positiivisena muutoksena, että OKM:n lausuntokierroksella olleesta esityksestä on jätetty pois tutkintojen kustannuskorien päivittäminen, koska aikataulu niiden voimaantuloon olisi ollut kohtuuttoman nopea vaikuttaessaan jo vuoden 2021 rahoitukseen. Ammatti- ja erikoisammattitutkintojen kannattavuutta on heikennetty jo useaan kertaan. Erityisesti harvinaisempien tutkintojen taloudellinen kannattavuus on heikko. AMKE vaatii, että rahoitusjärjestelmässä vahvistetaan ammatti- ja erikoisammattitutkintojen rahoitusperustaa, jotta jatkuvan oppimisen haasteisiin voidaan vastata.

Tutkintojen painokertoimien korjaaminen vaikuttaa perustuvan pelkästään toteutuneisiin kustannuksiin, jolloin vaarana on, että rahoituslain mahdollistamaa positiivista ohjausvaikutusta ei saavuteta, kun toiminnan tehostaminen johtaa rahoituksen leikkaamiseen.

Nykyisen asetuksen perustelutekstissä todetaan:

”Lisäksi ammatilliseen koulutukseen kohdennettava määräraha muutetaan talousarvioperusteiseksi ja rahoituksen määräytymisestä toteutuneiden kustannusten perusteella luovutaan kaikilta osin.”

Esitetty muutos on kuitenkin viemässä rahoitusjärjestelmää täysin päinvastaiseen suuntaan.

Kuljetusalan ammattipätevyyden muutosesitys

Kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyyden saavuttamiseksi esitetään ammatillisen koulutuksen lakiin uutta liikennepalvelulain (32 §) koemallia, joka koostuu teoriakokeesta ja käytännön kokeesta. Koemallin käyttöönotto lisää ammattipätevyyden todentamismahdollisuuksia ja helpottaa työvoiman saatavuutta kuljetusalalle. Tämä vastaa hyvin ammatillisen koulutuksen osaamisperusteisuutta.

Opinto- ja tutkintorekisterin muutosesitys

Lakiin opinto- ja tutkintorekisteristä tehtävä muutosesitys lisäisi koulutuksen järjestäjälle velvoitteen merkitä tietovarantoon opiskelijan ja työpaikkaohjaajan sähköpostiosoitteet. Tämä mahdollistaa opiskelija- ja työelämäpalautteen siirtymisen automaattisiin palautejärjestelmiin. Muutosesitys siirtää työelämäpalautteen käyttöönottoa vuodelle ja se vaikuttaisi ensimmäistä kertaa vuoden 2023 rahoitukseen.

AMKE pitää automaation tuomia ajallisia säästöjä positiivisina, mutta teknisen toteutuksen tulee olla toimiva ja luotettava.

AMKE pitää positiivisena muutoksena, että OKM:n lausuntokierroksella antamamme palautteen perusteella on lisätty mahdollisuus puhelinumeroon perustuvasta automaatiaviestistä sähköpostin lisäksi. Monet opiskelijat, erityisesti nuoret, eivät käytä aktiivisesti sähköpostia, joten vaarana on, että vastausprosentti jäisi pieneksi.

Koulutusviesti

AMKE haluaa nostaa myös esiin koulutusviennin ongelmat ammatillisessa koulutuksessa. Lakipakettiin piti sisältyä lakimuutos, jolla nykyinen vuodenvaihteessa erääntyvä koelupa muutettaisiin tutkintoviennissä pysyväksi. Opetushallituksen antaman palautteen mukaan asiassa ei kuitenkaan ollut mahdollista edetä ja asia on palautunut valmisteluun. OKM on luvannut koeluvalla jatkoa vuoden vaihteen jälkeen ja aloittaa lainvalmistelun uudeksi esitykseksi. Koelupaa ei ole vielä myönnetty. Jatkovalmistelussa toivottavasti ammatilliseen koulutukseen saadaan samat edellytykset koulutusviennille kuten korkeakouluilla mm. mahdollistamalla tilauskoulutus EU/ETA-maiden kansalaisille.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdistys AMKE ry

Veli-Matti Lamppu
toimitusjohtaja

Saku Lehtinen
asiantuntija